
Tekstilije - Označevanje prej (enakovreden ISO 1139:1973)

Textiles - Designation of yarns

**iTeh STANDARD PREVIEW
(standards.iteh.ai)**

SIST ISO 1139:1998

<https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/1d9f43f4-2a5a-4ec0-8083-6108cbfd58/sist-iso-1139-1998>

Deskriptorji: tekstilije, preje, slovar, simboli, označevanje

ICS 59.080.20

Referenčna številka
SIST ISO 1139:1998 (sl)

Nadaljevanje na straneh od 2 do 12

UVOD

Standard SIST ISO 1139, Tekstilije - Označevanje prej, druga izdaja, 1998, ima status slovenskega standarda in je enakovreden mednarodnemu standardu ISO 1139 Textiles - Designation of yarns, first edition, 1973-09-15.

NACIONALNI PREDGOVOR

Slovenski standard SIST ISO 1139:1998, druga izdaja, je prevod mednarodnega standarda ISO 1139:1973, ki ga je pripravil mednarodni tehnični odbor ISO/TC 38 Tekstil in tekstilni izdelki.

V primeru spora glede besedila slovenskega prevoda v tem standardu je odločilen izvorni mednarodni standard v angleškem jeziku. Slovensko izdajo standarda je pripravil tehnični odbor USM/TC TEK Tekstil in tekstilni izdelki.

Ta slovenski standard je dne 1998-03-09 odobril direktor USM.

ZVEZE S STANDARDI

S prevzemom tega mednarodnega standarda veljajo naslednje zveze:

SIST ISO 2:1995 Tekstilije - Označevanje smeri vitja v preji in podobnih izdelkih

SIST ISO 1144:1998 Tekstilije - Univerzalni sistem za označevanje dolžinske mase (sistem tex)

SIST ISO 2947:1997 Tekstilije - Integrirana pretvarjalna preglednica za nadomestitev tradicionalnih števil preje z zaokroženimi vrednostmi sistema tex

PREDHODNA IZDAJA

- Standard SIST ISO 1139:1998, druga izdaja, v celoti nadomešča standard SIST ISO 1139:1996, prva izdaja, ki je bil sprejet po metodi razglasitve.

OPOMBE

- Povsod, kjer se v besedilu standarda uporablja izraz mednarodni standard, v SIST ISO 1139:1998 to pomeni slovenski standard.
- Uvod in nacionalni predgovor nista sestavni del standarda.
- Povsod, kjer je v besedilu standarda simbol *, je to dodan slovenski izraz, ki ne menja tehnične vsebine standarda.

VSEBINA	Stran
0 Uvod	4
1 Namen in področje uporabe	5
2 Zveze s standardi	5
3 Izrazi, definicije in simboli.....	5
4 Zapisovanje oznak prej na podlagi dolžinske mase enonitne preje (označevanje od enonitne k večnitni preji)	7
5 Zapisovanje oznak prej na podlagi rezultirajoče dolžinske mase večnitne preje (označevanje od večnitne k enonitni preji)	10
6 Skrajšano zapisovanje oznak.....	12

iTeh STANDARD PREVIEW
(standards.iteh.ai)

[SIST ISO 1139:1998](https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/1d9f43f4-2a5a-4ec0-8083-6108cbfd1fc58/sist-iso-1139-1998)

<https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/1d9f43f4-2a5a-4ec0-8083-6108cbfd1fc58/sist-iso-1139-1998>

Tekstilije - Označevanje prej

0 Uvod

Splošna uvedba sistema tex za podajanje dolžinske mase prej zahteva standardizacijo zapisovanja sestave preje. Za označevanje prej je bilo v navadi in ostaja zaželeno, da v zgoščeni obliki odraža podrobnosti o posameznih komponentah preje, vključujoč podatke o dolžinski masi, smeri in številu zavojev, številu zasukov itd. teh komponent oziroma značilnosti preje, nastale s sestavljanjem komponent, kot je na primer dolžinska masa nastale preje, označena kot rezultirajoča dolžinska masa.

Rezultirajoča dolžinska masa sukanih oziroma kablanih prej - v nekaterih primerih z močno vitimi filamentnimi prejami - se ponavadi razlikuje od vsote dolžinskih mas posameznih komponent. Celo če se pri izdelavi prej izhaja iz enakih izhodnih prej in uporaba ista smer vitja ter enako število zavojev, se bodo rezultirajoče dolžinske mase izdelanih prej zaradi različnih pogojev pri proizvodnji prej, kot so napetosti prej, tipi strojev, delež vlage v prejah, atmosferske razmere itd., lahko med seboj razlikovale.

Označevanje preje ima dva namena:

- a) uporablja se za splošen opis preje; v tem primeru pomeni načrtovane vrednosti dolžinskih mas, števila zavojev itd. in se označuje kot *nazivna vrednost*
- b) lahko se uporablja za poročanje o rezultatih analize posamezne preje; v tem primeru pomeni s pomočjo dogovorjenega preskuševalnega postopka ugotovljene vrednosti dolžinskih mas, števila zavojev itd. in se označuje kot *dejanska vrednost*.

Opozoriti je treba, da uporaba sistema tex za označevanje prej ne vpliva na obstoječe trgovske navade. <https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/1d9f43f4-2a5a-4ec0-8083-6108cbfd1fc58/sist-iso-1139-1998>

Pri trgovskih poslih se uporabljajo nazivne vrednosti dolžinskih mas in števila zavojev, razen če je nedvoumno navedeno, da so vrednosti dejanske.

Za nazivne dolžinske mase in število zavojev so dovoljena določena odstopanja, številčne vrednosti odstopkov pa so ponavadi predmet dogovora znotraj različnih področij tekstilne industrije ali neposrednega dogovora med prodajalcem in kupcem.

V tem mednarodnem standardu sta opisana dva načina za zapisovanje oznak prej:

- a) zapisovanje oznak, ki se začne z dolžinsko maso enonitne preje, imenovano *označevanje od enonitne k večnitni preji*
- b) zapisovanje oznak, ki se začne z dolžinsko maso rezultirajoče večnitne preje, imenovano *označevanje od večnitne k enonitni preji*

Za oba navedena načina označevanja se uporabljajo isti simboli. Razlike so le v vrstnem redu podajanja in uporabi znaka za množenje (X) pri zapisovanju oznak od enonitne k večnitni preji ter uporabi znaka za deljenje (/) pri zapisovanju oznak od večnitne k enonitni preji.

Razlikovanje med tema dvema načinoma ne velja za enonitne predivne preje, monofilamentne preje in multifilamentne preje brez zavojev in za večnitne združene preje. Zapisovanje oznak teh prej je prikazano v poglavju o prvem načinu označevanja (glej 4.1 in 4.2).

Pričakovati je, da bo končno sprejet le en način zapisovanja oznak. Dejansko ISO 858, ki obravnava označevanje prej za ribiške mreže, uporablja le označevanje od enonitne k večnitni preji, čeprav podaja le skrajšane informacije, ki so pomembne.

1 Namen in področje uporabe

Ta mednarodni standard podrobno opisuje dva načina zapisovanja oznak sestave prej, bodisi enonitnih, sukanih, kablanih ali večnitnih združenih. Oznaka obsega dolžinsko maso, podano v sistemu tex, število filamentov v filamentnih prejah, smer in število zavojev, (število prej)* in število zasukov.

Ta mednarodni standard še ni sprejet za nekatere posebne vrste prej, na primer za efektne preje, teksturirane preje, voluminozne preje, preje iz jedra, obsukanega s tekstilnim ali netekstilnim materialom; prav tako ne obravnava drugih posebnosti: sestavljenih (večkomponentnih)* vlaken, poobdelav in tipa navitkov.

2 Zveze s standardi

ISO 2	Tekstilije - Označevanje smeri vitja v preji in podobnih izdelkih
ISO 858	Preje za ribiške mreže - Označevanje v sistemu tex
ISO 1144	Tekstilije - Univerzalni sistem označevanja dolžinske mase (sistem tex)
ISO 2947	Tekstilije - Integrirana pretvarjalna preglednica za nadomestitev tradicionalnih števil preje z zaokroženimi vrednostmi sistema tex

<https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/1d9f43f4-2a5a-4ec0-8083-678cbfd58/sist-iso-1139-1998>

3 Izrazi, definicije in simboli

Za namene tega mednarodnega standarda se uporabljajo tele definicije:

3.1 Preja: Splošen izraz, ki zajema vse posebne tipe in sestave spodaj opisanih prej.

3.2 Enonitna preja¹⁾: Najpreprostejši brezkončni pramen tekstilnega materiala, sestavljen:

- iz določenega števila kratkih vlaken, ponavadi povezanih z vitjem; take preje se imenujejo *predivne preje*, ali
- iz enega ali več filamentov brezkončne dolžine, brez zavojev ali z zavoji; take preje se imenujejo *filamentne preje*, ali
- iz enega samega filameta; take preje se imenujejo *monofilamentne preje*, ali
- iz dveh ali več filamentov; take preje se imenujejo *multifilamentne preje*.

3.3 Večnitna združena preja: Preja, oblikovana iz dveh ali več prej, združenih brez vitja.

3.4 Sukana preja: Splošen izraz za prejo, oblikovano z vitjem dveh ali več enonitnih prej v enem sukalnem postopku.

¹⁾ Za sedaj ta definicija ne vključuje polimernih trakastih prej (polimernih folijskih filamentnih prej).

3.4.1 Dvonitna sukana preja: Sukana preja, oblikovana z vitjem dveh enonitnih prej v enem sukalnem postopku.

3.4.2 Večnitna sukana preja: Splošen izraz za sukane preje, oblikovane z vitjem več kot dveh enonitnih prej v enem sukalnem postopku.

3.4.2.1 Trinitna sukana preja: Sukana preja, oblikovana z vitjem treh enonitnih prej v enem sukalnem postopku.

3.4.2.2 Štirinitna sukana preja: Sukana preja, oblikovana z vitjem štirih enonitnih prej v enem sukalnem postopku.

3.5 Kablana preja: Preja, oblikovana z vitjem dveh ali več sukanih prej (ali tudi: sukanih in enonitnih prej), v enem ali več sukalnih postopkih.

(standards.iteh.ai)

SIST ISO 1139:1998

<https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/1d9f43f4-2a5a-4ec0-8083-6108cbfd1fc58/sist-iso-1139-1998>

Opomba: V ribiški industriji je kablana preja ponavadi oblikovana iz skupaj vitih posameznih filamentov, od katerih vsak dobi med vitjem, imenovanem kabljanje, še dodatne zavoje.

3.6 Zapisovanje oznak prej: Zgoščen tehnični opis preje, v katerem so navedeni nekateri ali vsi spodaj navedeni podatki:

- dolžinska masa (glej 3.7)
- število filamentov
- smer zavojev za vsak postopek vitja
- število zavojev za vsak postopek vitja
- število komponent pri sukanju
- število komponent pri kabljanju

3.7 Dolžinska masa: Masa določene dolžinske enote preje, izražena v enotah tex ali njihovih mnogokratnikih ali deljiteljih (glej ISO 1144).

3.8 Rezultirajoča dolžinska masa (dolžinska masa sestavljene preje)*: Dolžinska masa končnega izdelka, nastalega z vitjem, združevanjem*, sukanjem ali kabljanjem.

- Opombi:
1. Če je bil izdelek kemično ali mehansko poobdelan in učinek poobdelave prispeva k rezultirajoči dolžinski masi, je to treba posebej poudariti.
 2. Po potrebi se v nacionalnih standardih lahko opozori na dejstvo, da so vplivi različnih proizvodnih postopkov na končni izdelek tako veliki, da za izračune v proizvodnji postane uporaba rezultirajoče dolžinske mase prednostna.

3.9 Vitje

3.9.1 Smer vitja: Definicije smeri vitja in simbolov Z in S so podane v ISO 2.

3.9.2 Število zavojev: Število zavojev na meter vite preje¹⁾.

3.10 Nazivni: Pridevnik, ki označuje imenovano, deklarirano vrednost.

- Opombe:
1. Nazivne vrednosti se uporabljajo za opisovanje značilnosti posamezne preje dovolj točno, da se lahko uporabljajo za izračune pri proizvodnji. Zanje veljajo ustaljeni trgovski odstopki.
 2. Nazivne dolžinske mase enonitnih prej v enotah sistema tex se za različne tipe tekstilij izberejo s posebnih seznamov, ki so jih sporazumno sprejela različna področja tekstilne industrije (glej tudi ISO 1144 in ISO 2947).
 3. Nazivna dolžinska masa se ponavadi nanaša na surovo prejo, vendar se na nekaterih področjih tekstilnega trženja za kemično obdelane preje (beljene, barvane itd.) uporablja ista nazivna dolžinska masa kot za neobdelane (surove)* preje.

3.11 Dejanski: Pridevnik, ki označuje vrednost, dobljeno s pomočjo dogovorjenega preskuševalnega postopka.

3.12 Simboli

3.12.1 R: Simbol za *rezultirajočo dolžinsko maso* (sestavljene, večnitne preje)*; postavlja se pred njeno številčno vrednost.

3.12.2 f: Simbol za filamente; postavlja se pred število filamentov.

3.12.3 t0: Simbol za ničelno vitje.

4 Zapisovanje oznak prej na podlagi dolžinske mase enonitne preje (označevanje od enonitne k večnitni preji)

Navajajo se naslednje značilnosti po spodaj navedenem vrstnem redu.

Pri tem zapisovanju se rezultirajoča dolžinska masa lahko poda kot dodatna informacija. Od predhodnega dela zapisa je ločena s podpičjem.

4.1 Enonitne preje

4.1.1 *Predivne preje*

- a) dolžinska masa
- b) smer vitja
- c) število zavojev

Primer: 40 tex Z 660

¹⁾ Do univerzalnega sprejetja metričnega sistema se sme število zavojev podati tudi v drugih dolžinskih enotah s pogojem, da se te nedvoumno navedejo, na primer: zavojev na inč (t/i).

4.1.2 Monofilamentne preje brez zavojev

- a) dolžinska masa
- b) simbol f
- c) številka 1
- d) simbol t0

Primer: 17 dtex f1 t0

4.1.3 Vite monofilamentne preje

- a) dolžinska masa monofilamentne preje brez zavojev
- b) simbol f
- c) številka 1
- d) smer vitja
- e) število zavojev

Primer: 17 dtex f1 S 800; R 17,4 dtex

4.1.4 Multifilamentne preje brez zavojev

- a) dolžinska masa
- b) simbol f
- c) število filamentov
- d) simbol t0

Primer: 133 dtex f 40 t0

ITeH STANDARD PREVIEW
(standards.iteh.ai)

4.1.5 Vite multifilamentne preje

- a) dolžinska masa (filamentne preje brez zavojev)*
- b) simbol f
- c) število vitih filamentov
- d) smer vitja
- e) število zavojev

Primer: 133 dtex f 40 S 1000; R 136 dtex

4.2 Večnitne združene preje

4.2.1 Večnitne združene preje iz enakih komponent

- a) zapis po 4.1 za uporabljeno enonitno prejo
- b) znak za množenje, X
- c) število združenih enonitnih prej
- d) simbol t0

Primer: 40 tex S 155 X 2 t0

4.2.2 Večnitne združene preje iz različnih komponent

- a) zapis po 4.1 za uporabljene enonitne preje, povezan z znakom za seštevanje + in postavljen v oklepaj
- b) simbol t0

Primer: (25 tex S 420 + 60 tex Z 80) t0

4.3 Sukane preje

4.3.1 Sukane preje iz enakih komponent

- a) zapis po 4.1 za uporabljeno enonitno prejo
- b) znak za množenje, X
- c) število enonitnih prej
- d) smer sukanja
- e) število zasukov

Primer: 34 tex S 600 X 2 Z 400; R 69,3 tex

4.3.2 Sukane preje iz različnih komponent

- a) zapis po 4.1 za uporabljene enonitne preje, povezan z znakom za seštevanje + in postavljen v oklepaj
- b) smer sukanja
- c) število zasukov

Primer: (25 tex S 420 + 60 tex Z 80) S 360; R 89,2 tex

4.4 Kablane preje

4.4.1 Kablane preje iz enakih komponent

- a) zapis po 4.3 za uporabljeno sukano prejo
- b) znak za množenje, X
- c) število sukanih prej
- d) smer kabljanja
- e) število zavojev kabljanja

Primer: 20 tex Z 700 X 2 S 400 X 3 Z 200; R 132 tex

4.4.2 Kablane preje iz različnih komponent¹⁾

- a) zapisi po 4.1 za uporabljene enonitne preje in po 4.3 za uporabljene sukane preje, povezani z znakom za seštevanje + in postavljena v oklepaj
- b) smer kabljanja
- c) število zavojev kabljanja

Primer: (20 tex Z 700 X 3 S 400 + 34 tex S 600) Z 200; R 96 tex

¹⁾ Kadar so preje za opis po shemi 4.4.2 preveč zapletene, se zapis lahko poda s preglednico, na primer zapis od enonitne k večnitni preji:

20 tex Z 700 X 3 S 400	}	Z 200	}	S 180; R 150 tex
34 tex S 600				
40 tex Z 500				